

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Praze rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Věry Šimůnkové a soudců Mgr. Ing. Petra Šuránka a Mgr. Jana Čížka ve věci

žalobkyně: **T. S., narozena X**
státní příslušnost Ukrajina
bytem X
zastoupena advokátem Mgr. Petrem Václavkem
sídlem Opletalova 1417/25, 110 00 Praha 1

proti

žalované: **Komise pro rozhodování ve věcech pobytu cizinců**
sídlem náměstí Hrdinů 1634/3, 140 21 Praha 4

o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 8. 9. 2017, č. j. MV-92252-6/SO-2017,

takto:

- I. **Žaloba se zamítá.**
- II. **Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.**

Odůvodnění:

I. Vymezení věci a obsah podání účastníků řízení

1. Žalobkyně se žalobou podle části třetí, hlavy druhé, dílu prvního zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), podanou dne 12. 10. 2017, domáhá zrušení v záhlaví označeného rozhodnutí žalované (dále jen „napadené rozhodnutí“). Žalovaná napadeným rozhodnutím zamítla odvolání žalobkyně a potvrdila rozhodnutí Ministerstva vnitra, odboru azylové a migrační politiky (dále jen „ministerstvo“), ze dne 13. 6. 2017, č. j. OAM- na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění účinném do 17. 12. 2015 (dále jen „zákon o pobytu cizinců“) zamítnuta žádost žalobkyně o vydání povolení k trvalému pobytu s odůvodněním, že žalobkyně odmítla vypovídat.

2. Napadené rozhodnutí je dle žalobkyně nepřezkoumatelné, neboť v něm nebyla vypořádána odvolací námitka směřující proti argumentaci ministerstva ohledně bezdůvodného odmítnutí vypovídat. Žalobkyně je naopak přesvědčena o tom, že realizovala své ústavně zaručené právo odmítnout výpověď v případě obavy z nebezpečí trestního stíhání či stíhání za správní delikt. V takovém případě podle ní nebylo namístež žádost o udělení trvalého pobytu zamítnout. Žalobkyně má za to, že nemohla být nucena uplatnění svého práva dále odůvodňovat, jelikož to by bylo v rozporu se zákazem sebeobviňování, a nebylo podle ní možné ani fabulovat o neopodstatněnosti využití jejího ústavního práva z důvodu promlčení trestného činu či správního deliktu. V tomto kontextu žalobkyně též odkazuje na judikaturu Nejvyššího správního soudu. Další důvod nepřezkoumatelnosti napadeného rozhodnutí spatřuje žalobkyně v tom, že žalovaná neposoudila zákonnost rozhodnutí ministerstva v mezích odvolacích námitek, ale založila své rozhodnutí na zcela nové argumentaci. Tím žalovaná zasáhla do procesních práv žalobkyně, neboť jí odepřela jeden prostředek obrany proti nezákonnému rozhodnutí.
3. Žalobkyně poukazuje též na to, že řízení o trvalém pobytu je vedeno již od roku 2013 a v jeho rámci bylo vydáno několik nezákonných rozhodnutí. Vedle toho jsou vedena řízení o prodloužení platnosti průkazu rodinného příslušníka občana Evropské unie a o zrušení povolení k přechodnému pobytu. Během těchto řízení bylo provedeno několik výsledků, jejichž obsah správní orgány překrucovaly, což žalobkyni nelze přičítat k tíži. Žalobkyně mohla pojmout obavu, že překrucování výpovědí bude pokračovat až do fáze podání podnětů k zahájení trestního či správně-trestního řízení. Ačkoliv žalovaná překrucováním výpovědí dříve poukazovala na rozpory, v napadeném rozhodnutí implicitně poukazovala na jednotnost výpovědi žalobkyně a nepochopení, proč najednou vypovídat odmítá. Z napadeného rozhodnutí též implicitně plyne, že žalovaná měla odpovědi na všechny otázky, a proto dle žalobkyně nebyl její výslech vůbec nutný. Zamítnutí žádosti o trvalý pobyt z důvodu neposkytnuté výpovědi je o to absurdnější.
4. Žalobkyni se jeví jako nereálné, že by jí pobyt na území mohl být někdy zrušen, neboť je matkou dvou nezletilých dětí. Pro udělení trvalého pobytu žalobkyně dle svého mínění splňuje všechny podmínky, a zamítnutí žádosti se jí proto jeví jako nehospodárné a přepjatě formalistické. Žalobkyně připomíná své osobní, rodinné a majetkové poměry, načež namítá nepřiměřenost napadeného rozhodnutí. S názorem žalované, že nebylo třeba zkoumat přiměřenost podle § 174a zákona o pobytu cizinců, žalobkyně nesouhlasí a poukazuje i na § 2 odst. 4 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění zákona č. 298/2016 Sb. (dále jen „správní řád“). Ochrana před neoprávněnými zásahy do rodinného a osobního života je mimoto zakotvena na ústavní i mezinárodní úrovni. Vzhledem k tomu, že žalobkyně žije ve společné domácnosti se svými dvěma nezletilými dcerami, bylo podle ní též zasaženo do zájmů nezletilých dětí.
5. V neposlední řadě žalobkyně nesouhlasí se způsobem, jakým žalovaná vypořádala námitku týkající se přepjatého formalismu, a zdůrazňuje, že upřednostňování formalistického přístupu na úkor materiálního Ústavní soud opakovaně označil za nezákonné. Závěrem žalobkyně namítá porušení zásad činnosti správních orgánů, přičemž odkazuje na § 2 odst. 2 a 3 správního řádu a na § 4 odst. 4 téhož předpisu.
6. Žalovaná se oproti tomu ztotožňuje se skutkovými zjištěními a právní kvalifikací uvedenými v rozhodnutích správních orgánů obou stupňů, přičemž odkazuje zejména na III. část napadeného rozhodnutí, kde se vypořádala s odvolacími námitkami žalobkyně, jež

se shodují s žalobními body. Žalobu pokládá za nedůvodnou, a proto navrhuje její zamítnutí.

II. Obsahu správního spisu

7. Žalobkyně podala dne 18. 2. 2013 žádost o udělení povolení k trvalému pobytu za účelem sloučení rodiny, v níž uvedla, že je manželkou českého občana a že má dvě nezletilé dcery, narozené v letech 2006 a 2010, z nichž jedna je občankou Ukrajiny a druhá českou občankou.
8. V dubnu 2013 byla několikrát provedena pobytová kontrola, při níž však nebyl v místě bydliště žalobkyně nikdo zastížen; z šetření mezi nájemníky bylo zjištěno, že se žalobkyně na adrese zdržovala s dcerami a nějakou starší ženou, nikoli však se svým manželem. V listopadu 2013 byla žalobkyně vyslechnuta, přičemž uvedla, že s manželem bydlí na společné adrese, seznámila se s ním v době, kdy byla ještě dítě, a to při návštěvě své babičky, a dále odpověděla na několik dotazů týkajících se společného soužití (např. kam chodí s manželem nakupovat nebo kde mají doma uloženy léky). V červnu 2014 byl jako svědek vyslechnut otec manžela žalobkyně, který se se svým synem v té době neviděl několik let, nebyl na jeho svatbě a s žalobkyní a jejími dcerami se setkal poprvé několik dnů před výsledkem.
9. Ve spise následují kopie listin z řízení o žádosti žalobkyně o povolení k přechodnému pobytu. Konkrétně jde o protokol ze dne 9. 2. 2010, v němž žalobkyně na otázky uvedla, že do České republiky přicestovala v prosinci 2009 na turistické vízum, o svatbě začala se svým manželem M. P. hovořit v létě, původně svatbu plánovali na jaro roku 2010 a uskutečnit se měla na Ukrajině. Vzhledem k tomu, že žalobkyně při své návštěvě v České republice zjistila, že je v pokročilém stádiu těhotenství (asi 3. až 4. měsíc), rozhodli se nakonec pro svatbu v České republice. Ta se konala X v P.. Žalobkyně mimo jiné uvedla, že se se svým manželem seznámila ve 12 letech, od té doby s ním komunikovala na dálku, když mu bylo asi 18 let, tak za ní přijel na Ukrajinu. Později zjistil, že si žalobkyně našla jiného přítele, s nímž má dceru D., znovu žalobkyni kontaktoval po jejím rozchodu v roce 2007. Druhá návštěva manžela žalobkyně na Ukrajině se uskutečnila v červenci nebo srpnu. Žalobkyně dále uvedla, že je těhotná a že její manžel (pan P.) je otcem dítěte, společně spolu bydlí od svatby. Na závěr výsledku žalobkyně opravila svou výpověď tak, že za ní manžel na Ukrajinu nikdy nepříjel, neboť neměl platný cestovní pas, a že si je vědom toho, že není otcem dítěte, které žalobkyně čeká, ale chce ho společně s ní vychovávat. Dne 9. 2. 2010 byl vyslechnut také manžel žalobkyně, který sdělil, že se s žalobkyní seznámil, když mu bylo asi 11 let; aktuálně je žalobkyně v České republice asi od poloviny prosince 2009. Svatbu původně plánovali na léto 2010, změna nastala o Vánocích, kdy se na radu sestry žalobkyně rozhodli, že svatba bude v České republice, neboť žalobkyně byla těhotná. Svatba se uskutečnila X v P.. Na Ukrajině byl manžel v roce 2008 a poté na přelomu července a srpna 2009. Manžel žalobkyně na dotaz uvedl, že si nejsou jisti, zda on je otcem očekávaného dítěte. Vypověděl také, že chce mít jistotu, že je dítě jeho, a proto podstoupí testy DNA. Dodal, že pokud není otcem dítěte, jejich vztah s žalobkyní to neovlivní, a že se mu za měsíc narodí dcera, kterou čeká s bývalou přítelkyní M. Š., s níž od srpna nežije.
10. Kromě shora citovaných listin jsou ve spise založeny protokoly o výsledcích z 24. 9. 2010, které byly též vyhotoveny v rámci řízení o žádosti žalobkyně o povolení k přechodnému pobytu. Žalobkyně podle protokolu trvala na tom, že za ní manžel na Ukrajinu nejezdil.

Sdělila, že se seznámili v roce 1998, přičemž k vážnému seznámení došlo v prosinci 2009. Pro sňatek se rozhodli asi po třech týdnech vážné známosti, se svatbou spěchali proto, aby žalobkyně neodcestovala zpět na Ukrajinu. Žalobkyně potvrdila, že její manžel nechtěl být zapsán v rodném listu V., neboť není jejím biologickým otcem. Manžel žalobkyně při výslechu upřesnil, že na Ukrajině nikdy nebyl a že biologickým otcem V. s jistotou není. Sdělil také, že svatba se uskutečnila narychlo proto, aby žalobkyně mohla zůstat v České republice, svatba byla v lednu 2010 a o těhotenství se dozvěděl někdy v únoru. Těhotenství ho překvapilo a nepotěšilo. Žalobkyně mu o těhotenství dříve nic neřekla, neboť o něm také nevěděla. V rodném listu V. nechtěl být zapsán. Ke své poslední výpovědi sdělil, že byl poučen hlavně sestrou žalobkyně o tom, co by měl vypovídat. Dnes však vypověděl vše upřímně a po pravdě. Dodal, že bydlí se žalobkyní, a nikoli se svou bývalou přítelkyní.

11. V září 2014 vydalo ministerstvo své v pořadí první rozhodnutí ve věci samé, jímž žádost žalobkyně o povolení k trvalému pobytu zamítlo s odůvodněním, že se žalobkyně dopustila obcházení zákona s cílem získat povolení k trvalému pobytu účelovým uzavřením manželství. Toto rozhodnutí ministerstva však bylo v dubnu 2015 žalovanou zrušeno, neboť skutková zjištění ministerstva nepodporovala jeho závěr jednoznačně.
12. V září 2015 byla provedena další pobytová kontrola, během níž nebyl v místě bydliště žalobkyně nikdo zastížen. Šetřením v domě nicméně bylo zjištěno, že žalobkyně se svými dcerami obývá byt ve druhém patře a je sousedům známa. O manželu žalobkyně nebyl získán žádný poznatek, neboť si jej sousedé nevybavovali.
13. V prosinci 2015 žalobkyně ministerstvu sdělila, že se svým manželem aktuálně již společnou domácnost nesdílí, ale že ji sdílí se svou nezletilou dcerou V., narozenou v roce 2010, jež je taktéž občankou České republiky. K prokázání této skutečnosti žalobkyně navrhla svůj účastnický výslech a provedení pobytové kontroly. Dále ministerstvu zaslala rodný list své dcery, v němž je žalobkyně uvedena jako matka nezletilé; otec nezletilé v rodném listu uveden není. V lednu 2016 žalovaná zrušila plánovaný výslech manžela žalobkyně pro bezpředmětnost a konstatovala, že žádost bude posouzena na základě nově uvedených skutečností.
14. Ve správním spise je dále založena kopie zápisu z knihy narození nezletilé V., v níž byl v červnu 2010 jako otec zapsán manžel žalobkyně. V květnu 2011 bylo do téže knihy zaznamenáno, že podle rozsudku Okresního soudu v P. zapsaný otec není otcem nezletilé. Ve spise následuje rozsudek téhož soudu ze dne 9. 3. 2011, č. j. 12 C 241/2010-36, jímž bylo určeno, že manžel žalobkyně není otcem nezletilé V.. Podle odůvodnění rozsudku byla nezletilá počata na Ukrajině a narodila se v době trvání manželství se zapsaným otcem. Žalobkyně u soudu vypověděla, že si již na Ukrajině dělala těhotenský test, ale až 22. 12. 2009 jí lékařka v P. sdělila, že je 17,5 týdne těhotná (což bylo v soudním řízení doloženo také potvrzením lékařky). V té době se svým současným manželem chtěli uzavřít sňatek a mysleli si, že on v rodném listu nebude zapsán jako otec, neboť není biologickým otcem. Žalobkyně popření otcovství respektovala, chápala, že si její manžel na sebe nechce vzít zodpovědnost, přičemž uvedla, že jí nyní manžel s dětmi pomáhá (i finančně) a stará se o ně.
15. V dubnu 2016 ministerstvo v pořadí druhým rozhodnutím žádost žalobkyně zamítlo, tentokrát pro existenci důvodného nebezpečí, že by žalobkyně mohla ohrozit bezpečnost státu nebo závažným způsobem narušit veřejný pořádek. Své rozhodnutí odůvodnilo ministerstvo tím, že v uzavření manželství sehrály roli jiné faktory, než faktory

předpokládané v zákoně č. 94/1963 Sb., o rodině (dále jen „zákon o rodině“; pozn. soudu: účinný do 31. 12. 2013) a že zapsání manžela žalobkyně do rodného listu nezletilé V. bylo motivováno snahou získat pro ni automaticky české občanství. V tom ministerstvo spatřovalo závažné porušení právního řádu a mravních zásad, jejichž cílem je chránit veřejný pořádek a bezpečnost státu. Také toto rozhodnutí ministerstva bylo v srpnu 2016 zrušeno žalovanou, neboť nebylo možné dospět k závěru, že žalobkyně představovala aktuální a závažné nebezpečí pro veřejný pořádek. Jednání žalobkyně sice bylo možné z mravního hlediska odsoudit a okolnosti, za nichž bylo manželství uzavřeno a za nichž nezletilá V. získala české občanství, vzbuzovaly pochybnosti, to však samo o sobě nepostačovalo pro závěr, že došlo k účelovému uzavření manželství či k účelovému určení otcovství.

16. Dále ve spise následuje protokol ze dne 11. 4. 2016 o výsledku žalobkyně v řízení o žádosti o prodloužení platnosti pobytové karty rodinného příslušníka občana Evropské unie. Žalobkyně daného dne sdělila, že se před Vánocemi pohádala s manželem kvůli jeho dluhům a že s ním už nežije ve společné domácnosti. Uvedla, že má dvě dcery, z nichž mladší má české státní občanství, které získala hned po narození. Ke vztahu s manželem vypověděla, že se seznámili v dětství, v lednu 2010 se rozhodli vzít, což také hned učinili. V době svatby žalobkyně o svém těhotenství nevěděla, manžela si vzala, neboť se znali od dětství; žít spolu začali až po svatbě. Těhotenství žalobkyně společně zvládli, exekuce však již ne. O těhotenství žalobkyně svému manželovi řekla 3 – 4 měsíce po svatbě, on si těhotenství po svatbě nevšiml. Manžel biologickým otcem dcery V. není, což žalobkyně věděla od začátku. Na kontrole na gynekologii byla během 4. – 5. měsíce těhotenství, před svatbou na gynekologii nebyla. Žalobkyně popřela, že by dne 22. 12. 2009 byla na gynekologii, o svém těhotenství se dozvěděla až během 4. nebo 5. měsíce. Manžel se z důvodu těhotenství nechtěl s žalobkyní rozvést, jinou možnost než popření otcovství ale nezvažovali. Ve spise je též založeno rozhodnutí ministerstva z listopadu 2016, jímž byla zamítnuta žádost žalobkyně o udělení povolení k přechodnému pobytu, a to z důvodu obcházení zákona s cílem získat pobytové oprávnění.
17. Podle zprávy o pobytové kontrole ze dne 17. 3. 2016 byla na adrese žalobkyně zastižena její matka, která zde hlídala obě její děti. Při pobytové kontrole u M. Š., údajné bývalé přítelkyně manžela žalobkyně, byla zastižena tato přítelkyně, která uvedla, že manžel žalobkyně tam nebydlí, jen občas dochází navštívit svou dceru. Protože její výpověď nepůsobila na členy hlídky důvěryhodně a byla zmatená, byli dotazováni i sousedé z jiných bytů, kteří s jistotou potvrzovali, že tam manžel žalobkyně spolu M. Š. a jejich společnou dcerou dlouho žije, pravidelně je společně potkávali a považovali za nemožné, že by jeho ženou byla nějaká cizinka.
18. Dne 14. 12. 2016 byla žalobkyně vyslechnuta ve věci řízení o povolení trvalého pobytu a současně ve věci řízení o ukončení platnosti povolení k přechodnému pobytu. Při výsledku v reakci na otázky ministerstva odpověděla jen na malou část otázek. Sdělila, jak se jmenuje a kde se narodila, že je vdaná, že sdílí domácnost se svými dcerami a maminkou, a že je jejím manželem pan M. P., s nímž v poslední době nebyla v kontaktu. Dále sdělila, že svatbu s manželem měli dne X v P., na svatbě nebyl tlumočník, neboť žalobkyně uměla česky. V době, kdy sdílela domácnost se svým manželem, s nimi bydlely její dvě dcery a nikoli její maminka. Žalobkyně potvrdila, že u ní byla v březnu 2016 pobytová kontrola a popřela tvrzení ministerstva, podle něhož maminka žalobkyně vypověděla, že manžel žalobkyně ani jiný muž s ní nikdy nebydlel. Dále uvedla, že náklady na domácnost hradili

s manželem společně a že platby nájemného odcházely z jejího účtu. Manžel žalobkyně viděl její dcery naposledy před rokem. Žalobkyně nevěděla, kde byl její manžel v době výsledku zaměstnán a jaký měl příjem. Žalobkyně též vypověděla, že ona pracuje jako dělnice a že neví, kdo bydlí na adrese X v P. (pozn. soudu: jednalo se o adresu pobytu bývalé přítelkyně manžela žalobkyně a matky jeho dítěte). Na otázku, zda zná T. Š., sdělila, že je to dcera jejího manžela, narozená v březnu 2010. V době, kdy uzavírala manželství, nevěděla, že její manžel čekal dítě s jinou ženou. Žalobkyně uvedla, že celá její rodina žije v České republice, její maminka zde má trvalý pobyt, žije zde také její sestra a švagr (oba čeští občané) a jejich dvě děti. Jedna z dcer žalobkyně má české občanství, pobytové řízení ve věci druhé dcery bylo přerušeno. Žalobkyně dodala, že její dcery navštěvují v České republice školu a ukrajinsky ani rusky nehovoří, o povolení trvalého pobytu žádala už kvůli dětem.

19. Během shora uvedeného výsledku byla žalobkyni položena řada dalších otázek, na něž (jde cca o 90 % otázek) odmítla odpovědět, a to z důvodu nebezpečí trestního stíhání a stíhání za správní delikt pro ni a osoby jí blízké. Jednalo se o otázky týkající se jejich cest do České republiky, aktuálního vztahu k manželu a kontaktu s ním, okolností jejich seznámení, jejich vztahu před svatbou, okolností a důvodů uzavření sňatku, průběhu svatby, biologického otcovství k nezletilé V., zápisu jejího manžela do rodného listu nezletilé V., reakce manžela na těhotenství žalobkyně, okolností týkajících se popření otcovství a upření práva nezletilé k biologickému otci a příslušnosti k vlasti, sdílení společné domácnosti s manželem, bývalých míst pobytu manžela a jeho bývalého zaměstnání. Žalobkyně ze stejných důvodů odmítla odpovědět na otázku, jak často se její manžel zdržoval na adrese X v P., jakož i otázek ohledně vztahu manžela s M. Š.. Na otázku týkající se intimního života s manželem žalobkyně odmítla odpovědět z důvodu charakteru této otázky.
20. V prosinci 2016 ministerstvo vyslechlo také maminku žalobkyně, která vypověděla, že žalobkyně žila se svými dcerami a manželem ve společné domácnosti; manžel s nimi již asi rok a půl nebydlí. I ona cca na 90 % otázek, a to konkrétně ohledně seznámení žalobkyně s manželem, jejich vztahu, druhého těhotenství a svatby žalobkyně, soužití po svatbě, důvodů uzavření sňatku či vztahu manžela žalobkyně k M. Š. odmítla odpovědět z důvodu nebezpečí trestního stíhání a stíhání za správní delikt. Dále byla vyslechnuta M. Š., která sdělila, že dříve měla s manželem žalobkyně milenecký vztah, že se vztah žalobkyně a jejího manžela začal kazit v době jejich svatby, když žalobkyně byla těhotná a její manžel o tom nevěděl. Svědkyně se s manželem žalobkyně rozešla asi v červnu 2009, protože si našla nového přítele; v době rozchodu byla těhotná a otcem byl manžel žalobkyně. Po rozchodu manžel žalobkyně svědkyni často navštěvoval, neboť vídal jejich dceru T. a fungoval jako otec; se svědkyní ale nebydlí, není napsaný v nájemní smlouvě. Od početí do narození dcery T. s manželem žalobkyně žádný vztah neměla, T. potom navštěvoval obden, nyní vůbec. Svědkyně se s žalobkyní zná, ale nemá ji ráda. Ke vztahu žalobkyně a jejího manžela uvedla, že se znali z dětství, asi spolu chodili. Svědkyně na svatbě nebyla, o těhotenství žalobkyně nevěděla. Finanční situace manžela žalobkyně byla v době svatby dle svědkyně dobrá, manželství podle ní nebylo uzavřeno za účelem obohacení.
21. Žalobkyně poté zaslala ministerstvu své vyjádření z prosince 2016, v němž konstatovala, že výpověď M. Š. zcela vyvrací předchozí tvrzení ministerstva o účelovosti sňatku. V dalším vyjádření z ledna 2017 se pak žalobkyně z procesní opatrnosti ohradila proti případnému zamítnutí žádosti pro odmítnutí výpovědi, načež dodala, že odmítnutí

výpovědi je ústavně garantovaným právem. Důvodem pro zamítnutí žádosti podle žalobkyně může být jen bezdůvodné odepření výpovědi, nikoli odepření z důvodu uplatnění garantovaného procesního práva.

22. Svým v pořadí třetím rozhodnutím ze dne 13. 6. 2017 ministerstvo opětovně zamítlo žádost žalobkyně o vydání povolení k trvalému pobytu, tentokrát podle § 87k odst. 1 písm. f) zákona o pobytu cizinců s odůvodněním, že žalobkyně odmítla vypovídat. Ministerstvo mělo za prokázané, že žalobkyně pobývala na území nepřetržitě ode dne 10. 12. 2009. Ze zjištění učiněných v tomto správním řízení i v rámci ostatních řízení vedených s žalobkyní vznikly ministerstvu pochybnosti, zda na uzavření manželství neměly vliv i jiné faktory než ty, které byly definovány v zákoně o rodině, a zda nebyl manžel žalobkyně zapsán do rodného listu nezletilé V. účelově ve snaze, aby nezletilá automaticky získala české státní občanství a žalobkyně status rodinného příslušníka občana Evropské unie, resp. zda nedošlo k úmyslnému obcházení zákona.
23. Za účelem náležitého zjištění skutkového stavu věci ministerstvo využilo svého oprávnění dle § 169 odst. 2 zákona o pobytu cizinců a předvolalo žalobkyni, její matku a paní M. Š. k výslechu. Na mnohé otázky ministerstva žalobkyně i po poučení odmítla poskytnout odpověď, přičemž se jednalo o otázky směřující ke zjištění, kdy a za jakým účelem přicestovala, kdo je biologickým otcem nezletilých dcer, informace o vztahu v minulosti a v současné době s jejím manželem, o důvodech uzavření manželství či o vztahu žalobce s M. Š.. Ministerstvo se dále zabývalo tím, zda žalobkyně výpověď odepřela oprávněně a zda nenaplnila důvod pro zamítnutí žádosti, k čemuž v rozhodnutí uvedlo, že odmítnout výpověď lze tehdy, pokud by pravdivá odpověď byla skutečně způsobila přivodit nebezpečí trestního stíhání pro trestný čin nebo správní delikt. Vzhledem k tomu, že účelem výslechu bylo vysvětlit okolnosti uzavření manželství dne X a zápisu do rodného listu dne 14. 6. 2010 a že přestupek nebylo možné projednat po uplynutí jednoho roku ode dne jeho spáchání a promlčecí doba ve vztahu k trestnému činu napomáhání k neoprávněnému pobytu na území republiky pak činila 3 a v ojedinělých případech 5 let, nemohly by podle ministerstva odpovědi žalobkyně založit nebezpečí stíhání pro správní delikt či trestný čin.
24. Tím, že žalobkyně odmítla neoprávněně vypovídat k většině otázek týkajících se jejího pobytu, znemožnila správnímu orgánu zjistit stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti. K vyjádřením žalobkyně z prosince 2016 a ledna 2017 pak ministerstvo uvedlo, že rozhodnou otázkou není účelovost jednání žalobkyně, nýbrž to, zda by pravdivá odpověď žalobkyni nebo osobě jí blízké způsobila nebezpečí trestního stíhání. Protože žalobkyně nesplnila svou povinnost dle § 169 zákona o pobytu cizinců ani neoznačila jiné důkazy, byl naplněn důvod pro zamítnutí její žádosti dle § 87k odst. 1 písm. f) zákona o pobytu cizinců.
25. Proti rozhodnutí ministerstva ze dne 13. 6. 2017 podala žalobkyně odvolání, které odůvodnila obdobně jako žalobu. Tvrdila tedy, že využila svého ústavně zaručeného práva, jehož uplatnění nemusela dále zdůvodňovat, neboť by to bylo v rozporu se zákazem sebeobviňování, a namítala nepřiměřenost rozhodnutí ministerstva a nezohlednění nejlepšího zájmu dítěte. Závěrem podotkla, že ministerstvo bylo po nekonečném boji nuceno připustit, že o účelovosti jednání žalobkyně nebyl obstarán dostatek důkazů, a proto nyní absurdně klade žalobkyni za vinu využití jejího práva.

26. Žalovaná následně napadeným rozhodnutím zamítla odvolání žalobkyně a rozhodnutí ministerstva potvrdila. S odkazem na § 87k odst. 1 písm. f) a § 169 odst. 2 zákona o pobytu cizinců a rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 4. 2010, č. j. 1 As 23/2010-77, uvedla, že oprávnění provést výslech účastníka řízení je specifickým oprávněním ministerstva, přičemž žalobkyně měla povinnost poskytnout ministerstvu součinnost a současně byla v souladu s dispoziční zásadou povinna prokázat splnění podmínek pro vydání povolení k trvalému pobytu. Žalobkyně byla před výslechem poučena o svých právech a povinnostech, přičemž neoprávněně odmítla poskytnout na většinu otázek odpovědi. Žalovaná poznamenala, že ve správním spise jsou založeny protokoly o výslechu žalobkyně ve dnech 9. 2. 2010, 24. 9. 2010, 1. 11. 2013 a 11. 4. 2016, z nichž je zjištělné, že žalobkyně odpověděla na všechny otázky týkající se jejího pobytu na území a vztahu s manželem, na které však 14. 12. 2016 odmítla odpovídat. Toto jednání žalovaná považovala za ryze účelové. Nato shrnula, že žalobkyně do předchozích protokolů vypověděla, že se s manželem seznámili jako děti při její návštěvě v České republice, že babička jejího manžela byla sousedkou její sestry, k vážnému seznámení došlo po příjezdu žalobkyně do České republiky v roce 2009, svatbu navrhl manžel a konala se X v P.. Žalované nebylo ani jasné, proč žalobkyně odmítla vypovídat na otázky týkající se otcovství nezletilé V., neboť do protokolu ze dne 11. 4. 2016 uvedla, že její manžel nebyl biologickým otcem nezletilé, což žalobkyně věděla od počátku, a že po sdělení této informace žila s manželem dalších pět let a koncem roku 2015 došlo ke konfliktu. Žalobkyně proto výpověď odepřela zjevně neoprávněně a odepřela ministerstvu zjistit stav, o němž nejsou důvodné pochybnosti, čehož si musela být vědoma. Žádné riziko stíhání podle žalované neexistovalo, k čemuž žalovaná dodala, že pokud by výpověď takto mohl odmítnout každý, stal by se § 169 odst. 2 zákona o pobytu cizinců v praxi nepoužitelným. Závěrem žalovaná podotkla, že ministerstvo nemělo povinnost posuzovat přiměřenost svého rozhodnutí do života žalobkyně a že žalobkyně může na základě fikce pobytu nadále být v České republice, neboť dosud nebylo rozhodnuto o její žádosti o prodloužení doby platnosti pobytové karty. Ministerstvo postupovalo v souladu se zákonem, nikoli přepjatě formalisticky.

III. Průběh jednání před krajským soudem

27. V průběhu jednání účastníci zopakovali dosavadní argumentaci i své návrhy. Žalobkyně zejména zdůraznila ústavní garance práva nevypovídat a zákazu sebeobviňování a podle ní absurdní povahu případné povinnosti blíže popisovat důvody odepření výpovědi, k čemuž se žalovaná v napadeném rozhodnutí nevyjádřila. Dále pak namítla, že byla opakovaně vyslechnuta a v rámci svých výpovědí posléze i odstranila případné rozpory v dříve sdělených skutečnostech, proto správní orgány neměly důvod ji znovu vyslýchat, protože již měly dostatečné podklady pro vydání rozhodnutí v souladu se zásadou materiální pravdy. Žalovaná oproti tomu zdůraznila, že právo nevypovídat sice dopadá i na výslech vedených v režimu zákona o pobytu cizinců, avšak není bezbřehé a dopadá jen na případy, kdy by trvání na výpovědi cizince skutečně mohlo vést k porušení zákazu sebeobviňování. V dané věci přitom již uplynuly zákonem stanovené lhůty promlčení a žalobkyně se již dříve k obdobným skutečnostem vyjadřovala. Na závěr žalovaná podotkla, že žalobkyni již byl na základě jiné žádosti v roce 2019 trvalý pobyt pravomocně povolen.

IV. Posouzení důvodnosti žaloby krajským soudem

28. Soud ověřil, že žaloba byla podána včas (napadené rozhodnutí bylo zástupci žalobkyně doručeno dne 12. 9. 2017), osobou k tomu oprávněnou a že obsahuje všechny formální náležitosti na ni kladené. Napadené rozhodnutí soud přezkoumal v mezích žalobních bodů, přičemž vycházel ze skutkového a právního stavu v době jeho vydání (§ 75 odst. 1 a 2 s. ř. s.). Přitom shledal, že žaloba není důvodná.
29. Žalobkyně v právě souzené věci podala žádost o udělení povolení k trvalému pobytu za účelem sloučení rodiny, v níž tvrdila, že její manžel je občanem České republiky. V průběhu správního řízení svou žádost změnila a nově se dovolávala toho, že její nezletilá dcera je občankou České republiky, z čehož odvozovala svůj nárok na udělení trvalého pobytu. Ministerstvo tuto změnu žádosti akceptovalo a zaměřilo se na to, zda žalobkyně nezískala status rodinného příslušníka občana Evropské unie obcházením zákona.
30. Nezletilá dcera žalobkyně V. se narodila dne X v době trvání manželství žalobkyně a M. P., které bylo uzavřeno dne X. Otcovství k nezletilé tedy bylo ze zákona určeno na základě tzv. první domněnky otcovství upravené toho času v § 51 dnes již neúčinného zákona o rodině, podle něhož se za otce považoval manžel matky, narodilo-li se dítě během manželství. Státní občanství České republiky nezletilá získala narozením podle § 3 dnes již též neúčinného zákona č. 40/1993 Sb., o nabytí a pozbytí státního občanství České republiky. Přestože rozsudkem Okresního soudu v P. č. j. 12 C 241/2010-36, jenž nabyl podle připojené doložky právní moci dne 14. 4. 2011, bylo později určeno, že M. P. není otcem nezletilé V., nepozbyla nezletilá popřením otcovství české státní občanství, neboť tehdejší právní úprava tento způsob pozbytí státního občanství neznala (a nejinak je tomu také za současné právní úpravy).
31. Ačkoliv bylo otcovství k nezletilé V. i její státní občanství určeno „automaticky“ ze zákona bez možnosti žalobkyně a jejího manžela tento právní stav v okamžiku narození nezletilé jakkoli zvrátit, není vyloučeno, že manželé mohli svým právním jednáním – uzavřením manželství v době před narozením nezletilé účelově ovlivnit její budoucí státní občanství. V situaci, kdy žalobkyně coby žadatelka o udělení trvalého pobytu opírala svou (změněnou) žádost o rodinnou vazbu k nezletilé V., dopustila by se žalobkyně obcházení zákona s cílem získat trvalý pobyt tehdy, pokud by do manželství s panem P. vstoupila účelově ve snaze získat pro dceru státní občanství a odvozeně od toho pro sebe status rodinného příslušníka občana Evropské unie. Vznikly-li ministerstvu v tomto směru pochybnosti, bylo na něm, aby je prokázalo.
32. Významným nástrojem sloužícím ministerstvu k prokázání účelových jednání cizinců je účastnická výpověď. Ta byla v rozhodné době upravena v § 169 odst. 2 zákona o pobytu cizinců, který stanovil, že: *„[s]právní orgán je oprávněn vyslechnout účastníka řízení, je-li to nezbytné pro zjištění skutečného stavu věci, zejména pro posouzení, zda se nejedná o obcházení tohoto zákona cizincem s cílem získat oprávnění k pobytu na území, zejména zda účelově neuzavřel manželství nebo zda jeho účelově prohlášeným souhlasem nebylo určeno otcovství. Účastník řízení je povinen vypovídat pravdivě a nesmí nic zamlčet. Správní orgán účastníka řízení před výsledkem poučí o důsledcích odmítnutí výpovědi a nepravdivé nebo neúplné výpovědi.“*
33. Vzhledem k tomu, že žalobkyně v žalobě tvrdí, že její poslední výslech nebyl nutný, neboť správní orgány měly odpovědi na všechny otázky, zabýval se soud nejprve tím, zda vůbec

bylo nezbytné žalobkyni dne 14. 12. 2016, kdy odmítla odpovědět na většinu kladených otázek, vyslechnout, a zda tedy ministerstvo nezneužilo svého oprávnění.

34. Žalobkyně byla v řízení o udělení trvalého pobytu poprvé vyslechnuta dne 1. 11. 2013, kdy jí však bylo položeno jen pár otázek, z nichž jedna se týkala okamžiku seznámení s manželem, a čtyři cílily na zjištění, zda spolu manželé bydlí. Výslech naproti tomu vůbec nebyl zaměřen na okolnosti uzavření manželství, těhotenství žalobkyně či otcovství k nezletilé, tedy na stěžejní problematiku. Ve spise jsou nicméně založeny protokoly o výsledcích žalobkyně uskutečněných v rámci jiných správních řízení (o povolení k přechodnému pobytu a o prodloužení pobytové karty) ve dnech 9. 2. 2010, 24. 9. 2010 a 11. 4. 2016, při nichž byly žalobkyni položeny otázky, jež se rozhodné problematiky týkaly. V únoru 2010 žalobkyně mimo jiné tvrdila, že o svém těhotenství věděla v prosinci 2009, že svatbu s manželem plánovali již v létě 2009 na jaro 2010, ale v prosinci 2009 se rozhodli, že do manželství vstoupí v lednu 2010 a že její manžel (pan P.) si sice byl vědom, že není otcem (tehdy ještě nenarozené) V., ale chtěl ji společně s žalobkyní vychovávat. V září 2010 naproti tomu žalobkyně vypověděla, že sňatek navrhl její manžel až v prosinci 2009 přibližně po třech týdnech vážné známosti, že důvodem uzavření manželství bylo to, aby žalobkyně neodjela na Ukrajinu, a že její manžel nechtěl být uveden v rodném listě V. jako otec. Konečně v dubnu 2016 žalobkyně sdělila, že se sňatek s manželem rozhodla uzavřít až v lednu 2010, přičemž tou dobou ještě nevěděla o svém těhotenství, a že manželovi řekla o těhotenství až tři nebo čtyři měsíce po svatbě (do té doby si těhotenství nevšiml). V dubnu 2016 také žalobkyně uvedla, že od začátku věděla o tom, že její manžel není biologickým otcem V., a že na gynekologii byla až po svatbě, nikoli již v prosinci 2009.
35. V jednotlivých výpovědích žalobkyně se tedy objevovaly významné rozpory týkající se mimo jiné vědomosti žalobkyně a jejího manžela o těhotenství v době uzavření svatby. Přesto bylo možné usuzovat, že žalobkyně i její manžel v době sňatku věděli o těhotenství, neboť to oba sdělili při výslechu již v únoru 2010 (měsíc po svatbě) a potvrzuje to též rozsudek Okresního soudu v P. ve věci popření otcovství, podle něhož byla žalobkyně v prosinci 2009 při gynekologickém vyšetření o svém stavu zpravena. Výpovědi žalobkyně a jejího manžela z roku 2010 pak dle soudu na jedné straně nasvědčovaly tomu, že oba věděli též o tom, že manžel žalobkyně nebyl biologickým otcem V. a že zřejmě plánovali po jejím narození přistoupit k popření otcovství (viz výpověď manžela z 9. 2. 2010), na druhé straně však bylo nejisté, zda skutečně zamýšleli sňatkem založit vazbu manžela žalobkyně k nezletilé, a to zejména vzhledem k tvrzené nevoli manžela být zapsán v rodném listě. S ohledem na tyto nejasnosti, jakož i s ohledem na nekonzistentní a místy nevěrohodná tvrzení žalobkyně uváděná při výsleších v jiných správních řízeních soud nepovažuje snahu ministerstva o další (v řízení o udělení trvalého pobytu druhý, celkově pátý) výslech žalobkyně za nadbytečnou, svévolnou či odporující § 169 odst. 2 zákona o pobytu cizinců. Nový výslech žalobkyně mohl vedle vysvětlení rozporů přinést též nová skutková zjištění ohledně vývoje vztahu manželů po rozvratu manželství, k němuž mělo dojít v prosinci 2015, a ta mohla přispět k závěru, zda nebylo manželství uzavřeno čistě účelově a zda do něj manželé nevstupovali s úmyslem pozdějšího popření otcovství či dokonce rozvodu.
36. Na shora uvedeném nic nemění ani to, že žalovaná v napadeném rozhodnutí zřejmě měla některé skutečnosti za již zjištěné z přechozích výsledků, jmenovitě to, kdy se žalobkyně s manželem seznámila, kdy došlo k vážnému sblížení, kdo navrhl svatbu a kdy se svatba

konala. Je tomu tak proto, že jiné významné skutečnosti mohly být novou výpovědí teprve ozřejměny.

37. Soud se dále zabýval tím, zda bylo namístě zamítnout žádost žalobkyně o udělení trvalého pobytu podle § 87k odst. 1 písm. f) zákona o pobytu cizinců. Podle tohoto ustanovení platilo, že „[m]inisterstvo žádost o povolení k trvalému pobytu, zamítne, jestliže se žadatel bez vážného důvodu nedostaví k výsledku (§ 169 odst. 2), odmítne vypovídat nebo ve výpovědi uvede nepravdivé skutečnosti.“
38. Žalobkyně je přesvědčena o tom, že její žádost neměla být podle shora citovaného ustanovení zamítnuta, neboť žalobkyně neodmítla vypovídat bezdůvodně, ale realizovala své ústavně zaručené právo odmítnout výpověď pro obavu z trestního stíhání či stíhání za správní delikt. Svou argumentaci žalobkyně opírá o rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 4. 2010, č. j. 1 As 23/2010-77, a ze dne 30. 10. 2013, č. j. 2 As 45/2013-52 (dostupné na www.nssoud.cz).
39. Nejvyšší správní soud se v citovaných rozsudcích vyjadřoval k možnosti zamítnout žádost o udělení povolení k přechodnému pobytu z důvodu odmítnutí vypovídat podle § 87e odst. 1 písm. d) zákona o pobytu cizinců, který ve shodě s § 87k odst. 1 písm. f) zákona o pobytu cizinců stanovil, že k zamítnutí žádosti dojde, pokud se žadatel bez vážného důvodu nedostaví k výsledku, odmítne vypovídat nebo ve výpovědi uvede nepravdivé skutečnosti. V rozsudku č. j. 1 As 23/2010-77 Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že v případě, kdy žadatel jako důvod odepření výpovědi uvede, že by svou výpovědí mohl způsobit nebezpečí trestního stíhání sobě nebo osobám blízkým, bude nutné umožnit mu odepřít výpověď tak, jak to zaručuje usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb. o vyhlášení Listiny základních práv a svobod, ve znění pozdějších změn (dále jen „Listina“) ve svém čl. 37 odst. 1, a to zpravidla bez sankce zamítnutí žádosti. To ovšem dle Nejvyššího správního soudu připadá v úvahu za situace, kdy žadatel odmítne vypovídat na otázky týkající se konkrétních oblastí, nikoli v případě odmítnutí výpovědi jako celku. V rozsudku č. j. 2 As 45/2013-52 pak Nejvyšší správní soud vyložil, že odmítnout vypovídat může žadatel pouze tehdy, má-li proto vážné důvody, a že v případě, kdy žadatel zdůvodní odmítnutí výpovědi obavou z trestního stíhání či stíhání za spáchání přestupku, musí správní orgán před případným zamítnutím žádosti vyložit, proč podle něj žadatel odmítl vypovídat bez vážného důvodu.
40. Z judikatury Nejvyššího správního soudu tedy plyne, že pokud má žadatel vážné důvody k odmítnutí výpovědi, nelze jeho žádost o vydání pobytového oprávnění zamítnout, přičemž mezi takové vážné důvody spadá obava ze způsobení nebezpečí trestního stíhání nebo stíhání pro správní delikt sobě nebo osobám blízkým. Zdejší soud však shora citované závěry, o něž žalobkyně opírá svou argumentaci, nepokládá za věcně správné (a v podrobnostech odkazuje na článek JUDr. Pavla Pořízka, s jehož závěry plně souhlasí a vychází z nich, viz POŘÍZEK, P. Vážné důvody a odmítnutí výpovědi aneb výklad ustanovení § 87e odst. 1 písm. d) zákona o pobytu cizinců. In: JÍLEK, D., POŘÍZEK, P. (eds.) *Pobyt cizinců: vybrané právní problémy*. Sborník z vědeckého semináře uskutečněného dne 28. března 2013 v Kanceláři veřejného ochránce práv. Brno: Kancelář veřejného ochránce práv, s. 83-127; dostupný na https://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/Publikace/Pobyt_cizincu_2013.pdf).
41. Z jazykového výkladu § 87k odst. 1 písm. f) i § 87e odst. 1 písm. d) zákona o pobytu cizinců v rozhodném znění plyne, že vážných důvodů se žadatel o pobytové povolení

může dovolat pouze v případě nedostavení se k účastnickému výsledku, neboť užití zvrtného zájmena „se“ je gramaticky správné pouze ve vztahu k první skutkové podstatě – „se bez vážného důvodu nedostaví k výsledku“. Vztažením uvozovacího spojení „se bez vážného důvodu“ k dalším dvěma skutkovým podstatám, obsaženým v rozebíraných ustanoveních, bychom se naopak dostali ke gramaticky nesprávným tvarům „se bez vážného důvodu odmítne vypovídat“ a „se bez vážného důvodu ve výpovědi uvede nepravdivé skutečnosti“. Rozebíraná ustanovení je navíc třeba vykládat v souvislosti s § 169 odst. 2 zákona o pobytu cizinců, který účastníku ukládá povinnost vypovídat pravdivě a nic nezamlčet, jakož i v souvislosti s § 103 téhož zákona, který cizinci stanoví povinnost uvádět v řízení podle zákona o pobytu cizinců pravdivě a úplně všechny požadované údaje v rozsahu stanoveném tímto zákonem, a to pod hrozbou sankce za přestupek dle § 156 téhož zákona. Žádné z naposledy zmiňovaných ustanovení povinnost vypovídat úplně a pravdivě neomezuje existencí vážných důvodů.

42. V neposlední řadě svědčí o tom, že vážných důvodů se žadatel může dovolat pouze v případě nedostavení se k výsledku (a nikoli v případě odmítnutí výpovědi či uvedení nepravdivých skutečností), důvodová zpráva k zákonu č. 222/2017 Sb., jímž byl s účinností od 1. 8. 2018 novelizován zákon o pobytu cizinců. K plánované změně § 87k zákona o pobytu cizinců je v důvodové zprávě uvedeno následující: *„Zároveň se navrhuje úprava důvodu pro zamítnutí žádosti spočívajícího v odmítnutí výpovědi, a to s ohledem na nezbytnost odstranění některých výkladových problémů spojených se související judikaturou Nejvyššího správního soudu (viz rozsudky č.j. 1 As 23/2010-77 ze dne 13. dubna 2010 a č.j. 2 As 45/2013-52 ze dne 30. října 2013). Ačkoli se tato judikatura primárně týkala výkladu důvodu pro zamítnutí žádosti o pobytovou kartu rodinného příslušníka občana Evropské unie, výkladové problémy vyvstaly i v případě v podstatě identického důvodu pro zamítnutí žádosti o povolení k trvalému pobytu podle stávajícího § 87k odst. 1 písm. f). Z citovaných rozsudků je patrné, že soudy vykládají obdobné ustanovení § 87e odst. 1 písm. d) zákona o pobytu cizinců tak, že vztahují splnění podmínky ‚bez vážného důvodu‘ rovněž na důvod zamítnutí žádosti rodinného příslušníka, který při účastnickém výsledku ‚odmítne vypovídat‘. Jinými slovy, pokud by rodinný příslušník prokázal, že k odmítnutí vypovídat má vážné důvody, nelze jeho žádost o vydání pobytové karty, resp. v tomto případě povolení k trvalému pobytu, zamítnout. Takový výklad však není v souladu s úmyslem zákonodárce, který mínil vztáhnout vážné důvody pouze k nedostavení se k výsledku. Z tohoto důvodu je navrhována úprava tohoto důvodu [nově v písm. g)], a to tak, aby z něj jednoznačně vyplývalo, že slovní spojení ‚bez vážného důvodu‘ lze vztáhnout pouze k nedostavení se k výsledku, nikoliv k odmítnutí výpovědi žadatelem.“* Třebaže zákonem č. 222/2017 Sb. nakonec byl zákon o pobytu cizinců novelizován tak, že podle § 169r dojde k zastavení řízení (a nikoli k zamítnutí žádosti), jestliže cizinec „v řízení o jeho žádosti odmítne vypovídat nebo se bez vážného důvodu nedostaví k výsledku“, nemění to nic na tom, že zjevným úmyslem zákonodárce bylo to, aby byl zákon o pobytu cizinců již ve znění rozhodném pro toto soudní řízení vykládán tak, že se vážných důvodů může žadatel dovolat pouze v případě nedostavení se k výsledku. V případě odmítnutí výpovědi naopak správní orgán mohl žádost zamítnout bez zkoumání případných vážných důvodů.
43. Pokud jde o možnost žadatele o udělení pobytového oprávnění odeprít výpověď či její část s odkazem na čl. 37 odst. 1 Listiny, podle něhož má každý právo odeprít výpověď, jestliže by jí způsobil nebezpečí trestního stíhání sobě nebo osobě blízké, nelze ze samotného znění § 87k odst. 1 písm. f) zákona o pobytu cizinců aplikaci citovaného článku Listiny dovodit. To ovšem neznamená, že by zákon o pobytu cizinců neměl být vykládán ústavně

konformním způsobem. Jak uvádí JUDr. Pořízek ve výše zmiňovaném článku, „[n]a jedné straně je nepochybné, že čl. 37 odst. 1 Listiny se týká obecně ‚jakéhokoli řízení před orgánem veřejné moci‘ a že by obecně mělo platit, že za odmítnutí výpovědi by neměla být dotýčná osoba ‚jakkoli právně postižena‘. Na straně druhé však nelze přehlédnout, že ustanovení čl. 37 Listiny hraje primární důležitost zejména v trestním řízení a v deliktním správním řízení. Řízení o udělení přechodného pobytu je správním řízením o žádosti a k sankci v podobě zamítnutí žádosti dochází nikoli v režimu trestního práva, ale práva správního. Pro případné postižení v režimu trestního práva nemá odmítnutí výpovědi ve správním řízení jakékoli bezprostřední právní následky.“ Zároveň je třeba zdůraznit, že Ústavní soud odmítá absolutní charakter práva odmítnout výpověď, které podle něj nelze vykládat tak, že by se mělo vztahovat k výpovědi jako celku, přičemž lze vzhledem ke konkrétním okolnostem případu a zdůvodnění ze strany vyslychaného činit úsudek ohledně důvodnosti (oprávněnosti) odepření výpovědi (např. nálezný ze dne 4. 12. 1997, sp. zn. III. ÚS 149/97, nebo usnesení ze dne 30. 7. 2019, sp. zn. III. ÚS 2095/19, obojí dostupné na <http://nalus.usoud.cz>).

44. Z toho plyne, že ačkoliv zákon o pobytu cizinců ukládal žadateli povinnost vypovídat pravdivě a úplně a odmítnutí výpovědi sankcionoval zamítnutím žádosti, žadatel se přesto mohl dovolávat čl. 37 odst. 1 Listiny a odepřít odpovědět na některou z otázek, jestliže by odpovědi mohl způsobit nebezpečí trestního stíhání či stíhání pro přestupek sobě nebo osobě blízké. Při úvaze nad důvodností odepření výpovědi nebylo možné po žadateli požadovat takové údaje, které by ve své konkrétnosti mohly pro něj vytvořit situaci, v níž by byl zkrácen na svém ústavně zaručeném právu, bylo po něm však možné požadovat, aby ohledně odepření výpovědi nějaké vysvětlení podal tak, aby správní orgán mohl vyhodnotit, zda žadatel nezneužívá svého práva nebo neodepírá výpověď bezdůvodně (přiměřeně srov. výše citovaná rozhodnutí Ústavního soudu). Tento výklad pak není ani v rozporu s Úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod ve znění pozdějších protokolů, vyhlášenou pod č. 209/1992 Sb. (dále jen „Úmluva“), neboť rozhodnutí týkající se vstupu, pobytu a vyhoštění cizinců podle judikatury Evropského soudu pro lidská práva nespádají pod čl. 6 Úmluvy, zahrnující v sobě zákaz sebeobviňování (k použitelnosti článku 6 viz rozsudek velkého senátu ze dne 5. 10. 2000, stížnost č. 39652/98, věc *Maaouia proti Francii*, dostupný na <https://hudoc.echr.coe.int>).
45. Soud tedy s žalobkyní nesouhlasí v tom, že využila-li svého ústavně zaručeného práva odepřít výpověď, nemohly po ní správní orgány vyžadovat, aby důvody odmítnutí výpovědi specifikovala, ani z okolností případu usuzovat o neopodstatněnosti využití takového práva. Pokud by byl přijat názor žalobkyně, že žadateli lze umožnit bez sankce zamítnutí žádosti s pouhým odkazem na čl. 37 odst. 1 Listiny odmítnout odpovědět na některé z kladených otázek, bylo by tím *de facto* popřeno oprávnění ministerstva provádět účastnické výsledky a bojovat s účelovými sňatky či jinými formami obcházení zákona a současně by tím byla vytvořena poměrně jednoduchá cesta, jak získat nepostižitelným zneužitím práva pobytové oprávnění.
46. V právě souzené věci žalobkyně odmítla při výsledku dne 14. 12. 2016 odpovědět na sadu otázek ohledně okolností jejího přicestování do České republiky, seznámení s manželem, jejich vzájemného vztahu, uzavření sňatku, těhotenství žalobkyně, otcovství k nezletilé V. a jeho následného popření, sdílení společné domácnosti i aktuálních informací o životě a vztahu k manželovi, tj. otázek, jež podstatně souvisely s předmětem řízení a měly souvztažnost s prokázáním či vyloučením obcházení zákona. Žalobkyně v řízení před

ministerstvem konkrétně nevysvětlila své důvody pro uplatnění práva plynoucího z čl. 37 odst. 1 Listiny a neučinila tak ani během odvolacího či soudního řízení. Převážná většina otázek se přitom ubírala do minulosti, zejména k rokům 2009 a 2010, ohledně nichž žalobkyně opakovaně (byť obsahově rozporně) vypovídala v minulosti. V situaci, kdy žalobkyně na tytéž otázky nebo otázky podobně zaměřené ve správních řízeních dříve odpovídala bez vyslovení jakékoli obavy z nebezpečí trestního stíhání či stíhání pro správní delikt, svědčí odepření výpovědi v prosinci 2016 o účelovosti jejího jednání a o bezdůvodném využití (až zneužití) práva.

47. Vzhledem k charakteru otázek si navíc lze jen stěží představit, že by odpovědi na ně mohly vystavit žalobkyni nebo osobu jí blízkou nebezpečí trestního stíhání pro jiný trestný čin než napomáhání k neoprávněnému pobytu na území republiky podle § 341 odst. 1, eventuálně odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění účinném do 30. 6. 2011 (dále jen „trestní zákoník“), přičemž trestní odpovědnost za takový čin zanikla, jak správně poznamenalo ministerstvo, uplynutím promlčecí doby v délce tří, eventuálně pěti let [§ 34 odst. 1 písm. d) a e) trestního zákoníku]. Odpovědnost za případný přestupek pak zanikla po uplynutí roku od jeho spáchání (viz § 20 odst. 1 dnes již neúčinného zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích). To, že žalobkyně neodmítla vypovídat ohledně okolností let 2009 a 2010 při výsleších uskutečněných v roce 2010, kdy ještě nedošlo k zániku odpovědnosti, ale až v prosinci 2016, tedy též podpůrně nasvědčuje neopodstatněnosti jejího jednání. Obávala-li se snad žalobkyně zahájení řízení pro trestný čin či přestupek nastalý až v pozdější době, pak bylo namístě, aby se vyvarovala pouze otázek ohledně aktuálního stavu věci (nikoli však otázek týkajících se svatby, těhotenství a určení či popření otcovství), takto však nepostupovala.
48. Neoprávněným odepřením výpovědi žalobkyně neumožnila ministerstvu zjistit skutkový stav věci, neposkytla mu v řízení o žádosti potřebnou součinnost a zabránila tomu, aby byly konečně odstraněny rozpory a nejasnosti ve skutkových zjištěních. Za takových okolností bylo vskutku namístě zamítnout žádost žalobkyně o udělení povolení k trvalému pobytu podle § 87k odst. 1 písm. f) zákona o pobytu cizinců.
49. Nad rámec nutného odůvodnění soud dodává, že nesdílí žalobkyní citovaný názor Nejvyššího správního soudu, podle něhož lze z využití práva nevypovídat dovozovat „*právě jen to, že právo bylo využito*“ a podle něhož se „*důvody odmítnutí výpovědi k předmětnému řízení nemusí vůbec vztahovat*“ (viz bod [15] rozsudku č. j. 2 As 45/2013-52). S ohledem na specifický předmět správního řízení a zaměření pokládaných otázek je totiž vazba mezi odmítnutím výpovědi a obcházením zákona účelovým uzavřením manželství nebo účelovým určením otcovství více než zjevná. I pokud by tedy bylo odepření výpovědi ze strany žalobkyně oprávněné, mohlo by nasvědčovat tomu, že se žalobkyně dopustila obcházení zákona. Závěr o obcházení zákona samozřejmě nelze učinit pouze na základě holého faktu, že cizinec odmítl vypovídat, přidají-li se však k této okolnosti další zjištění vyvolávající důvodnou pochybnost o podvodném jednání cizince, může být odepření výpovědi tím posledním nezbytným kouskem skládky. V této konkrétní věci by taková skládanka mohla být sestavena nejen z odepření výpovědi, ale například též ze zjištění uvedených výše v bodě 35. tohoto rozsudku či výsledků pobytových kontrol v obydlí žalobkyně (při nichž nebylo potvrzeno, že žalobkyně se svým manželem sdílela společnou domácnost). Skutečnost, že se žalobkyně dle výpisu z cizineckého informačního systému dne 2. 10. 2017 (tj. necelý měsíc po vydání

napadeného rozhodnutí) se svým manželem rozvedla, přitom pochybnosti ohledně účelovosti jejího jednání umocňuje.

50. Soud dále nedává žalobkyni za pravdu v tom, že žalovaná nepřezkoumala rozhodnutí ministerstva v mezích odvolacích námitek a že své rozhodnutí založila na argumentaci zcela odlišné od argumentace ministerstva. Třebaže žalovaná výslovně nereagovala na námítky zpochybňující, zda bylo ministerstvo oprávněno posuzovat důvodnost odepření výpovědi žalobkyni a zda byla žalobkyně povinna konkretizovat důvody odmítnutí výpovědi, z celkového vyznění napadeného rozhodnutí je patrné, že žalovaná považovala rozhodovací důvody ministerstva za správné a posuzování oprávněnosti odepření výpovědi za souladné se zákonem. Z napadeného rozhodnutí je vysledovatelné, že žalovaná měla pro účely rozhodování o oprávněnosti, resp. účelovosti odepření výpovědi (stejně jako zdejší soud) za rozhodující nikoli to, že v úvahu připadající trestné činy či přestupky již byly v době odepření výpovědi promlčené, nýbrž to, že žalobkyně při dřívějších výsledcích vůbec nevyjádřila obavu z trestního stíhání či zahájení řízení o přestupku a na otázky správních orgánů bez jakéhokoli omezení odpovídala. Tím, že žalovaná podložila naplnění důvodu pro zamítnutí žádosti podle § 87k odst. 1 písm. f) zákona o pobytu cizinců jinými skutečnostmi než ministerstvo, neodepřela žalobkyni jednu instanci ani nezaložila nepřezkoumatelnost napadeného rozhodnutí, pouze rozhodovací důvody ministerstva (které nikterak nezpochybnila, ale ztotožnila se s nimi) podpořila další argumentací, čímž posílila přesvědčivost obou správních rozhodnutí, jež je třeba číst jako jeden celek.
51. K otázce nepřiměřenosti správních rozhodnutí soud uvádí, že na věc aplikovaný § 87k odst. 1 písm. f) zákona o pobytu cizinců sice výslovně nevyžaduje, aby správní orgán posuzoval přiměřenost dopadů svého rozhodnutí do soukromého a rodinného života žadatele. Z judikatury Nejvyššího správního soudu však vyplývá, že i přes to, že právní úprava výslovně nestanoví povinnost zkoumat dopady rozhodnutí do sféry účastníka řízení, nelze na hodnocení dopadů rozhodnutí do rodinného a soukromého života s ohledem na závazky plynoucí z čl. 8 Úmluvy rezignovat ani v těchto případech, byť na ně nejsou kladeny tak vysoké nároky jako např. u rozhodnutí o správním vyhoštění (srov. rozsudky ze dne 6. 8. 2013, č. j. 8 As 68/2012-39, nebo ze dne 25. 8. 2015, č. j. 6 Azs 96/2015-30). Proto platí, že správní orgány jsou povinny se i při rozhodování o zamítnutí žádosti o udělení trvalého pobytu zabývat dopady jejich rozhodnutí do soukromého a rodinného života žadatele. V případech, kdy to zákon výslovně nestanoví, však nelze považovat za pochybení způsobující nepřezkoumatelnost, resp. nezákonnost správního rozhodnutí, absenci úvah o jeho zásahu do soukromého a rodinného života žadatele, pokud z vyjádření účastníků, spisového materiálu či jiné úřední činnosti správního orgánu nejsou dány indicie nasvědčující nutnosti provedení těchto úvah.
52. Žalobkyně ve svém odvolání výslovně namítala nepřiměřenost rozhodnutí ministerstva a uváděla konkrétní skutečnosti svědčící o tom, že na území České republiky vede rodinný a soukromý život a tyto skutečnosti nepochybně plynuly též ze správního spisu. Názor žalované, že posouzení přiměřenosti ve smyslu § 174a zákona o pobytu cizinců nebylo ve správním řízení nutné provést, tedy byl obecné rovinně je neúplný.
53. Tato konkrétní věc je však specifická tím, že žalobkyni v době vydání napadeného rozhodnutí svědčila tzv. fikce pobytu, neboť bylo souběžně vedeno také řízení sp. zn. OAM-14311/PP-2015 o žádosti žalobkyně o prodloužení platnosti pobytové karty rodinného příslušníka občana Evropské unie, které nebylo tou dobou ještě pravomocně

skončeno (což plyne z napadeného rozhodnutí i z výpisu z evidence cizinců založeného v odvolacím správním spise). Protože povolení k přechodnému pobytu se vydává formou průkazu o pobytu rodinného příslušníka občana Evropské unie (viz § 87b odst. 4 zákona o pobytu cizinců), je řízení o prodloužení platnosti pobytové karty vlastně řízením o prodloužení přechodného pobytu. V takovém řízení je tedy rozhodováno nikoli pouze o prodloužení platnosti dokladu, ale především o podmínkách prodloužení pobytového oprávnění. V rozhodnutí o případném zamítnutí žádosti o prodloužení platnosti pobytové karty je též třeba reflektovat závazky plynoucí z čl. 8 Úmluvy. Byla-li tedy žalobkyně v době vydání napadeného rozhodnutí oprávněna pobývat na území na základě tzv. fikce pobytu založené podáním žádosti o prodloužení platnosti pobytové karty, pak napadené rozhodnutí, resp. jemu předcházející rozhodnutí ministerstva o neudělení povolení k trvalému pobytu nemohly nikterak zasáhnout do práva žalobkyně na soukromý a rodinný pobyt. K zásahu do soukromého a rodinného života žalobkyně by mohlo dojít až v souvislosti se zamítnutím její žádosti o prodloužení platnosti pobytové karty. Až v takovém rozhodnutí bylo třeba se otázkou přiměřenosti zabývat.

54. Za těchto okolností tedy neposouzení přiměřenosti napadeného rozhodnutí a předcházejícího rozhodnutí ministerstva nemá za následek nezákonnost, pro kterou by měl soud tato rozhodnutí zrušit. To platí tím spíše v situaci, kdy žalobkyně v žalobě nikterak nezpochybnila úvahu žalované o tom, že žalobkyně může i po vydání napadeného rozhodnutí nadále pobývat na území České republiky ve stávajícím pobytovém režimu, a realizovat tak svůj soukromý a rodinný život. Protože v této věci v příčinné souvislosti s rozhodnutím o neudělení povolení k trvalému pobytu nemohlo dojít k zásahu do soukromého a rodinného života žalobkyně, nepokládá soud za důvod pro zrušení napadeného rozhodnutí ani to, že se žalovaná nezabývala v odvolání zdůrazňovaným nejlepším zájmem nezletilých dětí žalobkyně.
55. Pouze pro úplnost soud dodává, že žalobkyně má podle aktuálního výpisu z cizineckého informačního systému od 9. 4. 2019 povolen trvalý pobyt na území České republiky. Lze tedy předpokládat, že žalobkyně v mezidobí podala ještě jinou žádost o udělení trvalého pobytu, s níž byla úspěšná, a že tedy nebyla nucena ani po eventuálním zamítnutí žádosti o prodloužení platnosti pobytové karty vycestovat z území.
56. Závěrem soud dodává, že se neztotožňuje s názorem žalobkyně, podle níž postupovaly správní orgány přepjatě formalisticky. Oba správní orgány naopak postupovaly v souladu s právní úpravou a s ohledem na individuální okolnosti této věci. K obecně namítanému nerespektování základních zásad činnosti správních orgánů soud obecně konstatuje, že takový rozpor při přezkumu napadeného rozhodnutí neshledal.

IV. Závěr a rozhodnutí o nákladech řízení

57. Soud ze shora uvedených důvodů neshledal důvod pro zrušení napadeného rozhodnutí, a proto rozhodl o zamítnutí žaloby (§ 78 odst. 7 s. ř. s.).
58. O náhradě nákladů řízení účastníků soud rozhodl podle § 60 odst. 1 s. ř. s. Žalobkyně nemá právo na náhradu nákladů řízení, neboť ve věci neměla úspěch. Úspěšná žalovaná vznik nákladů řízení o žalobě netvrdila ani jejich náhradu nepožadovala.

Poučení :

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejblíže následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Soudní poplatek za kasační stížnost vybírá Nejvyšší správní soud. Variabilní symbol pro zaplacení soudního poplatku na účet Nejvyššího správního soudu lze získat na jeho internetových stránkách: www.nssoud.cz.

Praha 17. prosince 2019

JUDr. Věra Šimůnková, v. r.
předsedkyně senátu